

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81:37

om reglering av priserna på fisk, m. m., (prop. 1980/81:198)

Propositionen

I proposition 1980/81:198 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. medge att för tiden intill den 1 juli 1982 reglering av priserna på fisk m. m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel får ske enligt de grunder som förordats i propositionen.
2. godkänna de i propositionen förordade grunderna för bidrag vid frakt av foderfisk från Östersjön.
3. medge att under budgetåret 1981/82 statsbidrag beviljas till fiskets rationalisering med sammanlagt högst 6 000 000 kr.,
4. till Bidrag till fiskets rationalisering m. m. för budgetåret 1981/82 utöver redan anvisat förslagsanslag anvisa ytterligare 1 000 000 kr.,
5. till Prisreglerande åtgärder på fiskets område för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I propositionen läggs fram förslag om reglering av priserna på fisk under budgetåret 1981/82. Vidare lämnas en redogörelse för regleringen under andra hälften av budgetåret 1980/81. Dessutom läggs fram förslag om fraktstöd för foderfisk från Östersjön.

Motioner

Utskottet har i detta betänkande behandlat

dels den under allmänna motionstiden 1981 väckta motionen

1980/81:1009 av Erik Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ökade resurser till fiskerinäringen i Skåne och av behovet av ökade forskningsinsatser på fiskets område.

dels den med anledning av propositionen väckta motionen

1980/81:2203 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om att livsmedelssubventionerna skall differentieras med utgångspunkt i resp. livsmedels värde ur näringssynpunkt och att fisk och fiskprodukter härvid skall omfattas av subventionerna.

Utskottet*Det nya prisregleringssystemet för fisk*

I propositionen föreslås att det nya system för prisreglering på fisk, det s. k. normprissystemet, som antagits genom 1978 och 1980 års riksdagsbeslut, skall börja tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1981. Därvid hänvisas till att statens jordbruksnämnd nått en överenskommelse om prisregleringen under perioden den 1 juli 1981 – den 30 juni 1982, efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Jordbruksministern biträder de förslag i fråga om prisregleringen på fisk under budgetåret 1981/82 och den tekniska tillämpningen av systemet som jordbruksnämnden lagt fram efter dessa överläggningar.

Utskottet får erinra om att riksdagen år 1978 beslöt om nya riktlinjer för prisregleringen på fisk (prop. 1977/78:112, JoU 1977/78:23, rskr 1977/78:272). Enligt detta beslut skulle de nya riktlinjerna kunna tillämpas tidigast fr. o. m. budgetåret 1979/80. Införandet uppsköts dock på förslag av Sveriges fiskares riksförbund. En särskild arbetsgrupp tillsattes för att utarbeta regler för den tekniska utformningen av det nya prisregleringssystemet. Arbetsgruppen avlämnade sitt förslag i december 1979. Riksdagen fattade år 1980 beslut om de allmänna riktlinjerna för den tekniska utformningen av systemet i huvudsaklig överensstämmelse med arbetsgruppens förslag. Samtidigt beslöt riksdagen på förslag av regeringen att de dittills tillämpade grunderna för prisreglering övergångsvis skulle få tillämpas. Regeringen bemyndigades att besluta om prisregleringen på fisk under andra hälften av budgetåret 1980/81 sedan jordbruksnämnden avgivit förslag härom efter överläggningar hösten 1980 (prop. 1979/80:169, JoU 1979/80:46, rskr 1979/80:365).

De överläggningar som fördes i jordbruksnämnden under hösten 1980 ledde inte till sådant resultat att det nya prisregleringssystemet kunde träda i kraft den 1 januari 1981. Regeringen beslöt därför om en ytterligare förlängning fram till den 30 juni 1981 av gällande prisregleringssystem. Genom den inledningsvis nämnda överenskommelsen i jordbruksnämnden föreligger numera förutsättningar för ikraftträdande av prisregleringssystemet i enlighet med 1978 års beslut.

Som målsättning för fiskeripolitiken och för prisregleringen på fisk anges i riksdagens beslut år 1978 bl. a. att de som är sysselsatta i ett rationellt bedrivet yrkesfiske kan uppnå en med jämförbara grupper likvärdig ekonomisk och social standard liksom trygghet i arbetet samtidigt som konsumenterna erbjuds fisk av god kvalitet till rimliga priser.

Riksdagsbeslutet innebär också att fiskets organisationer ges möjlighet att överlägga med statens jordbruksnämnd och konsumentdelegationen om en prisnivå för fisk så avvägd att den i princip ger fisket kompensation för ökade kostnader och fiskarna en rimlig ersättning för sitt arbete. Härigenom får fisket också en i princip motsvarande ställning som jordbruket har haft sedan lång tid.

Formerna för det nya prisregleringssystemet innebär i huvudsak att normpriser och normkvantiteter för olika fiskslag fastställs av statsmakterna efter förslag av jordbruksnämnden. Nämndens förslag föregås av de överläggningar som nyss berörts.

Regleringen sker bl. a. genom utbetalande av pristillägg och överskottspriser. En lägsta prisnivå skall som hittills upprätthållas för den fisk som säljs på marknaden. Fisk som inte kan säljas till lägstapris skall övertas av regleringsföreningen Svensk fisk. För dessa överskott betalar föreningen ett s. k. överskottspris.

I propositionen föreslår jordbruksministern att följande normpriser fastställs i enlighet med jordbruksnämndens förslag:

Fiskslag/normprisgrupp	Normpris (kr./kg)
Sill/strömming, stor	2:70
Sill/strömming, liten	1:95
Torsk	3:51
Kokräka	27:00
Övriggrupp I ¹	4:65
Övriggrupp II ²	5:75
Övriggrupp III ³	11:55
Övriggrupp IV ⁴	2:35

¹ I övriggrupp I ingår gräsej, vitling, sandskädda och pigghaj.

² I övriggrupp II ingår kolja, rödspotta, havskatt och lyrtorsk.

³ I övriggrupp III ingår kummel, rödtunga och bergtunga.

⁴ I övriggrupp IV ingår lubb, skrubba och hornädda.

Utskottet vill uttrycka sin tillfredsställelse över att de ingående överläggningar som förts mellan parterna i jordbruksnämnden nu kunnat föras i hamn och resulterat i en överenskommelse om regleringen av fiskpriserna. Därmed kommer normprissystemet i enlighet med riksdagens beslut år 1978 att börja tillämpas den 1 juli 1981. Genom att överenskommelse nu träffats får fisket en i princip motsvarande ställning inom sitt område som jordbruket haft inom sitt sedan lång tid. Fiskets organisationer ges möjlighet att överlägga om fiskprisnivån med statens jordbruksnämnd och konsumentdelegationen. För yrkesfiskarna innebär det nya systemet en ökad trygghet och möjlighet att nå en standard som är likvärdig med jämförbara grupper. För konsumenterna betyder det att de kan erbjudas fisk av god kvalitet till rimliga priser. Förutsättningar finns hädanefter för att folkhushållet i ökad utsträckning skall kunna utnyttja den resurs som fisken utgör.

Propositionen föranleder i övrigt ingen kommentar från utskottets sida. Regeringens förslag tillstyrks.

Utskottet övergår därmed till att behandla två motioner varav en väckts med anledning av propositionen och en under den allmänna motionstiden i januari 1981.

I en partimotion 2203 från vänsterpartiet kommunisterna föreslås att livsmedelssubventionerna differentieras med hänsyn till näringsmässiga kvaliteter hos livsmedlen. I det sammanhanget förordas subventioner också på fisk vilket från näringsssynpunkt torde vara att föredra framför vissa andra livsmedel. Hänvisning görs till motion 1980/81:2196 som väckts med anledning av förslaget till prisreglering på jordbrukets produkter. I sistnämnda motion föreslås ett upptrappningsprogram för livsmedelssubventionerna till en nivå då moms på livsmedel går tillbaka till konsumenterna.

Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till vad det anförts med anledning av motion 2196 i betänkandet JoU 1980/81:36 om reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. Utskottet har därvid erinrat om att riksdagen nyligen godkänt regeringens förslag om viss minskning av livsmedelssubventionerna. I enlighet härmed har utskottet förordat att riksdagen lämnar förslagen i motionen om upptrappning av subventionerna utan åtgärd. Det må vidare erinras om att riksdagen vid fjoljårets behandling av fiskprisregleringen hade att ta ställning till ett motionsyrkande från vpk att fiskkonsumtionen skulle främjas genom att fisk räknas in bland de baslivsmedel som bör subventioneras med statliga medel (prop. 1979/80:169, JoU 1979/80:46, rskr 1979/80:365). Utskottet framhöll bl. a. att såväl prisregleringssystemet som bestämmelserna rörande statligt stöd till fiskets rationalisering i sig innebar en inte obetydlig statlig subventionering på förevarande område. Motionen föranledde icke någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet får i detta sammanhang framhålla att fisk självfallet får anses ingå bland baslivsmedlen. Näringsfysiologiskt torde det också råda allmän enighet om att konsumtionen av fisk i landet bör uppmuntras. Så till vida instämmer utskottet med motionärernas bedömning. Utskottet vill emellertid samtidigt framhålla att fisk inte är det enda baslivsmedel som icke subventioneras enligt nuvarande regler. Som i annat sammanhang framhållits ankommer det på regeringen att besluta om livsmedelssubventionernas utformning. Utskottet är för sin del inte berett förorda att subventionerna utsträcks att omfatta nya varuslag i ett läge då riksdagen av finansiella skäl beslutat minska utgående subventionsbelopp. Motionen bör med hänvisning till vad sålunda anförts icke föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

I motion 1009 berörs särskilt förhållande inom fisket vid vår sydkust. I motionen påyrkas sålunda ökade resurser till fiskerinäringen i Skåne. Fiskeflottan är enligt motionärerna i stort behov av förnyelse. Ett livskraftigt fiske måste vidare ha avsättningsmöjligheter vilket i sin tur förutsätter att kapacitet finns för vidareutveckling av fångsterna. En mottagnings- och distributionsapparat behövs också för att fiskets produkter snabbt och

effektivt skall kunna föras till förädlingsindustrier och konsumenter. Med hänsyn härtill bör enligt motionärerna ökade statliga medel anvisas för utbyggnad av fiskehamnarna på sydkusten. Möjligheterna att erhålla lån till utbyggnaden av beredningsindustrin bör förbättras. De producentkooperativa organisationerna på fiskets område bör få spela en större roll i vad gäller beredning och försäljning av fisk. Slutligen bör enligt motionen forskningen om fisket byggas ut och gällande bestämmelser för export av beredd fisk till EG-länderna ses över.

Utskottet vill med anledning av motionen framhålla vikten av att det svenska yrkesfisket utvecklas på ett tillfredsställande sätt. Den i förevarande betänkande behandlade propositionen är uttryck för en ny och aktiv fiskeripolitik, såsom denna utformats genom 1978 års riksdagsbeslut. Utskottet finner även anledning erinra om att en viss tyngdpunktsförskjutning ägt rum i det svenska fisket under senare tid mot Östersjön där Simrishamn kommit att bli den fiskehamn som har den största landningen av fisk i landet. Utskottet finner det därför naturligt att Östersjöfisket kommer i åtnjutande av en betydande del av stödet till fisket. Det må i sammanhanget nämnas att en fjärdedel av det statliga rationaliseringsstödet till beredningsindustrin under 1979 och 1980 gått till företag i Kristianstads län. Väsentliga bidrag har också lämnats beredningsindustrin i Blekinge län.

När det så gäller de olika frågor som rests i motionen får utskottet framhålla följande.

Anslaget Bidrag till fiskehamnar m. m. erhöll en väsentlig förstärkning vid budgetprövningen under fjolårets riksmöte (prop. 1979/80:100, JoU 1979/80:29, rksr 1979/80:195). I samband därmed behandlades motioner om ökade medel till bl. a. fiskehamnar i vissa regioner. Utskottet uttalade att frågor om stöd till byggande och förbättring av fiskehamnar liksom dittills borde bedömas mot bakgrund av hamnarnas betydelse för fiskerinäringens utveckling inom regionen i fråga. Det ankom på fiskeristyrelsen att göra de prioriteringar som krävdes. Det slutliga avgörandet i dessa frågor borde enligt utskottets mening alltså vila på regeringen. Utskottet anslöt sig även till ett uttalande i propositionen att fiskeristyrelsen årligen borde upprätta en plan för statsbidragsgivningen under de närmaste åren. Med hänvisning härtill och till att berörda länsstyrelser yttrat sig över en utredning som fiskeristyrelsen framlagt om fiskehamnar ansåg utskottet att det fanns anledning anta att de regionala synpunkterna skulle komma att ingå i underlaget för kommande överväganden i frågan utan något särskilt påpekande från riksdagens sida. Motionerna föranledde med hänvisning till det anförda icke någon riksdagens ytterligare åtgärd. Utskottet anser att de överväganden som ledde fram till detta beslut för ett år sedan alltså är giltighet.

Enligt motionen är fiskeflottan i behov av förnyelse. Utskottet instämmer med motionärerna att andelen omoderna fartyg i den svenska fiskeflottan utgör en anledning till bekymmer. I detta sammanhang må erinras om att

riksdagen i samband med antagandet av tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1980/81 på förslag av regeringen infört ett kondemnerings-system för att underlätta anpassningen av fiskeflottan efter tidens krav. Enligt beslutet skall statsbidrag kunna beviljas till skrotning, upphuggning eller försäljning till utlandet av omoderna fiskeskepp (prop. 1980/81:125, JoU 1980/81:30, rskr 1980/81:337). Utskottet anser att utfallet av detta kondemneringssystem, som ännu icke hunnit omsättas i en författning, skall avvaktas innan ställning tas till om ytterligare stöd till förnyelse av fiskeflottan bör komma till stånd.

I motionen efterlyses förbättrade möjligheter att erhålla lån till utbyggnad av beredningsindustrin. De producentkooperativa organisationerna bör vidare få spela en större roll i vad gäller beredning och försäljning av fisk. Bestämmelserna för export av beredd fisk till EG-länderna bör också enligt motionärerna ses över i syfte att öka exporten dit. Utskottet har med anledning härav inhämtat följande. Nuvarande resurser för beviljande av lån och lånegarantier till fiskberedningsindustrin har enligt fiskeristyrelsens bedömning hittills varit i stort sett tillräckliga för att finansiera de investeringar som av styrelsen bedömts som bärkraftiga. I väsentlig utsträckning har det varit producentkooperativa företag som sökt och erhållit stöd för sina investeringar i beredningsindustrin. Samtidigt har man uppmärksammat att den befintliga maskinparken inom fiskberedningsindustrin ej är helt utnyttjad. Moderna metoder behöver utvecklas för marknadsföring och samordning av de mindre företagens försäljning. Likaså föreligger behov av produktutveckling och ökad förädling av råvaran. Dessa problem bearbetas f. n. inom fiskeristyrelsen och berörda producentorganisationer. När det gäller exportproblemen har utskottet erfarit att jordbruksnämnden i samarbete med fiskeristyrelsen m. fl. avser att genomföra en undersökning av marknadsförutsättningarna för i första hand sillfilcéxporten. Denna undersökning kommer enligt uppgift att ges hög prioritet. Det synes sålunda av erhållna uppgifter framgå att problemen med beredningsindustrins resurstillskott liksom dess marknadsföringsproblem ägnas en omfattande uppmärksamhet av såväl berörda centrala och lokala myndigheter som intressenter.

I motionen föreslås slutligen en uthyggnad av forskningen om fisket, t. ex. om fångstmetoder och redskap samt om beredningar av fisk. Utskottet vill i anslutning härtill hänvisa till att anslagen till forsknings- och utvecklingsverksamhet på fiskevårdens område kommer att öka sedan riksdagen i samband med behandlingen av åtgärder för att främja fritidsfisket nyligen beslutat att de fiskeavgifter som inflyter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen (1918:523) i fortsättningen i sin helhet skall tillföras FoU-verksamheten på fiskevårdens område (prop. 1980/81:153, JoU 1980/81:29, rskr 1980/81:374).

Sammanfattningsvis bedömer utskottet att fiskerinäringen har ett förhållandevis gott utgångsläge för en positiv utveckling under det kommande

decenniet. Det bör därvid betonas att betydande ansträngningar bör göras såväl för att öka fiskkonsumtionen inom landet som för att beredningsindustrin med fullt utnyttjande av sina resurser skall finna goda tekniska lösningar på problemen med produktutveckling och marknadsföring och för att fiskråvaran skall erhållas genom ett rationellt fiske. Den gjorda genomgången av de problem som redovisats i den aktuella motionen ger vid handen, att dessa i stor utsträckning redan är föremål för åtgärder av vederbörande myndigheter och intressenter. Motionens syfte kan därigenom i väsentlig grad anses tillgodosett. Den bör sålunda anses besvarad med vad utskottet anfört i denna del.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att för tiden intill den 1 juli 1982 reglering av priserna på fisk m. m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel får ske enligt de grunder som förordats i propositionen,
2. att riksdagen godkänner de i propositionen förordade grunderna för bidrag vid frakt av foderfisk från Östersjön,
3. att riksdagen medger att under budgetåret 1981/82 statsbidrag beviljas till fiskets rationalisering med sammanlagt högst 6 000 000 kr.,
4. att riksdagen till *Bidrag till fiskets rationalisering m. m.* för budgetåret 1981/82 utöver redan anvisat förslagsanslag anvisar ytterligare 1 000 000 kr.,
5. att riksdagen till *Prisreglerande åtgärder på fiskets område* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
6. beträffande *subventioner på fisk*
att riksdagen lämnar motion 1980/81:2203 utan ytterligare åtgärd.
7. beträffande *fiskerinäringen i Skåne*
att riksdagen anser motion 1980/81:1009 besvarad med vad utskottet anfört.

Stockholm den 27 maj 1981

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Arne Andersson i Ljung (m), Maj Britt Theorin (s), Grethe Lundblad (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg* (s), Esse Petersson (fp), Lennart Brunander (c), Ingvar Eriksson (m), Jan Fransson (s), Ulla-Britt Åbark (s) och Kerstin Sandborg (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.